

B i d r a g

till

SVENSKA SKALDEKONSTENS HISTORIA.

A f h a n d l i n g

som med viddberömda Philos. Facultetens
tillstånd

under insecende af

MAG. PEHR DANIEL AMADEUS ATTERBOM

Professor i Ästhetiken och Vitterheten, Ridd. af K. N. O.
En af de Aderton i Svenska Akademien,
Ledamot af åtskilliga Lärda Samfund

för

Philosophiska Graden

utgifves

af

PEHR JOHAN WENNERBLAD

af Vestgöta Nation, Rydbergsk Stipendiat

och offentlig försvaras
på Gustavianska Lärosalen d. 12 Juni 1845

p. v. t. o. m.

11.

UPSALA 1845.

Wahlström & Låstbom.

landet och städse derifrån ankommande bedröfliga tider, kunde ej lända till muntran af de nedstämda sinnen. Öfver Konungens eget låg en förtrögande (fastän eljest förborgad) tyngd, under den förlägenhet, som med uppbrottets dröjsmål alltmera växte. Nekas kunde ju icke, att i och med detta uppbrott förklara-

hus, som ock då stod i full brand. Och då jag såg Turkarne så svärma kring H. M., tänkte jag vid mig sjelf: "Tu skall icke komma tin hand vid Herrans Smorda". Också, efter Juden Markus Dolmetscherns berättelse, har Pascha Ismael, då han sett H. M. komma fri och ledig med värjan i handen, bugat sig till jorden och sagt: *Alla versina Buguk Krali Svet*, det är: Gud välsigne den store Svenske Konungen! då H. M. lät igenom Dolmetschern säga: "Säg till, att Paschan ger mig strax en häst och sadel; jag skall rida upp i hans hus i Benderen". — Till samma slag hör måhända äfven denna tilldragelse under hans bekanta långa sängliggande i Timurtasch: "Som Turkarne voro mycket begärlige att få se H. M., tilläts omsider, att insläppa en eller högst två i sender, ungefär två steg från dörren, bakom en skärm, der de genast sågo H. M. men strax ut igen; hvaribland jag såg Turkiske Kejsaren d. 12 Juni och 14 Juli uti Janitscharisk habit . . . Och som jag tvenne fredagar å rad såg Kejsaren rida ifrån Seraljen till sin stora kyrka uti Adrianopel, kände jag honom sedermera igen, då han sålunda tvenne gånger uti Janitschar-habit kom in bakom bemålte skärm att bese H. M., men gick strax ut igen, sedan han åskådat den Nordiske Konungens anseende". Saken innehåller dock i sig sjelf ingen omöjlighet. — Under de 43 veckor, som han tillbragte i sängen, var sängens ställning sådan, att under dagens mellersta timmar föllo på hans hufvud, nästan ständigt, de hetaste solstrålar. Preussiske Fältmarskalken v. Schwerin, hvilken då såsom ung officer befann sig i hans tjenst, har berättat det. Fåfångt sökte man öfvertala honom, att låta förändra sängens ställning. Han lät so-len bränna på bjessan bäst hon ville; — och mådde lika bra.

des egentligen hela det femåriga gästandet hos Musulmännen för hvad det var — ett ofantligt misstag! Men — det måste engång ske (Liewens ankomst och meddelanden visade förmycket solklart nödvändigheten); och det skedde i Carls vanliga stil, d. v. s. i en högst ovanlig. Alltifrån Demotika och Adrianopel, längs efter alla vägar, hvimlade Turkar och beslöjade Turkinnor, som än stillastående, än gående med, till Hultmans innerliga förnöjelse oupphörligt ropade "med hög röst: *Alla versina Krall Svet*, det är: Gud bevar den Svenske Konungen! hvarpå H. M. svarade: *Berikat versina*, det är: Stor tack"! Den pompösa artighet, hvarmed Sultanen lät beledsaga honom till gränsen, blef en högtidlig infattning till putslustigheter, till ideliga spratt, som han tillät sig med det gravitetiska och makliga bedersföljet; hvilket han förunnade ingen rast, utan ofta lät midt i natten uppväcka till fackelmarscher genom bergpass, moras och skogar. Man märker, att hans fordna lynne nu var återvaknadt; att han nu igen var blifven "Carl Kung bin Unge". Allbekant är, huru han, sålunda ändtligen ånyo försatt i rörelse, flög till sitt mål genom halfva Europa som en pil, och slog ned i Stralsund som en sådan, eller (om man här föredrager en Napoleons-liknelse) som en bomb. I hans väldiga kämparidt, der 280 mil tillryggalades på fjorton dagar, kunde naturligtvis ej hans svit och manskap deltaga. De hunno fram till Stralsund först fyra månader efter honom.

Med dem reste Hultman; och har berättat om de märkvärdigheter, som under resan fästade hans betraktelse. Främst bland dessa var det intill Turkiet gränsande besynnerliga landet "Börseland" eller "Bärtseland", ur hvilket man kommer in i Siebenbürgen och Ungern. I det landet ligger "staden Hammel, hvarutur äro försvunne mer än tvåhundra barn in uti ett sandberg, såsom den bekanta historien förmäler". Till yttermera visso, förtäljer han dervid helt utförligt denna historia. Vid "Kejserliga Residenset Wiens" herrligheter uppehåller han sig länge. "Uti Churfurstendömet Båyern var ett tolf mils långt land, hvars jord var röd som skarlahan. I staden Ingolstadts konst-kammar finnes den förnäme Högstsal. Konung Gustavi Adolphi bild, till alla delar utseendes så, som Konungen fordom i verlden varit; sittande i länstol, med krona på hufvudet, spira och landsätt (?) i händern; enär man kom i dörren, steg bilden upp ur länstolen, med samma anseende som hade han varit lefvande, sättandes sig sedermera af sig sjelf neder". Vid intågandet i Båyern skedde eljest den olycka, att tvenne "Camænjunker" dogo, dem Konungen hade "i underdånighet fått till skänks af Magister Eucman". Näppeligen skulle läsaren kunna gissa, hvad slags varelses dessa "Camænjunker" voro, om ej den bifogade beskrifningen tillkännagåfve, att namnet är en förvriddning af Chamæleonter. — Om-sider anlände hela skaran till Stralsund, och återförenades med sin Konung.

Der "träffades H. M., Gudi ske äran! vid en god helsa", och midt i arbete att "än vidare fortificera sin stad med grafvar, vallar, skansar, redouter och contrecharper". Hultman fick nu genast återbörja sin tafeltäckar-tjänst; och det vid måltider af en beskaffenhet, för hvarje annan hofbetjening ganska brydsam. Så till middag, som afton, dukades nämligen, än på Hofmarskalken v. Dübens ordres, än på Konungens omedelbart gifna, ömsom "i Corps de Garde, der åtskillige af våra, under måltiden, blefvo af fienden dödsjutne", ömsom "i Stadens porthvalf, der också under måltiden åtskilliga af våra blefvo af fienden skjutne". Men sådant läto hvarken de spisande, eller de upppassande, det ringaste bekomma sig. Man åt med lika god aptit; åtminstone föll det Konungen sjelf ej in, att dylika ting kunde menligt inverka på matlusten. Så gick det äfven till i hans Cancelli, eller öfverhufvud bland de honom medföljande civila tjänstemännen. I ett åminnelse-tal öfver en af dessa, den sedermera Riksråd och Akademi-Canceller vordne Ebrenpreus, yttrar Dalins vän Carlson: "Med hvad hjeltomod de Svenska krigsmännen mottogo och delte ödet med deras älskade Konung, är i hela verlden så kunnigt, som berömdt. Men de, som egentligen icke börde till krigsståndet, hade, genom öfningen, förskaffat sig lika färdighet. Styckens knallande, kulors hväsande kring öronen, eldars skimrande för ögonen, hade blifvit deras hvardags-ro; ja, döden blef dem icke

mera förskräcklig, sedan han stundligen fick vara i deras sällskap. Ehrenpreus gick dagligen till sin Konung med expeditioner och underskrifter. I retranche-menter och på vallarne dvaldes Konungen; på trumman skref han sitt namn. Ett oförskräckt mod och hug för sin tienst fordras, att vid sådana tillfällen göra sitt ämbete med nöje; hvilket mången under all säkerhet makligen gör)*. — Mellertid blef vistandet

*) Ehrenpreus hade förut fäktat med i Kalabaliken, följt Konungen troget ur rum i rum, och kämpat så värdeligen, att denne, som bemärkt det, erbjöd honom från Cancellist bli Öfverste-Lieutenant; men han undanbad sig detta nåderön, förebärande sin närsynthet. — I Polen ville Carl vid sin armé behålla och till Öfverste utnämna den Würtembergske Prälaten Osiander, en man af tappert lynne och krigiskt utseende, som hade fört "lille Prinsen" till honom, i egenskap af dennes ungdomslärare och quasi-guvernör. Med stor fögnad återsåg han honom i Altranstädt, der Prälaten i resdrägt, med stöflor och sporrar, uppvaktade den i vinterkvarter derstädes qvardröjande Monarken. Här upptäckte likväl Carl, att någonting ännu felades i mannens svenskhet. "Es war gerade sehr kalt: Osiander zitterte vor Frost und stellte sich an den Ofen. Karl kam ihm aber während der Unterredung so nahe, dass der Prälat sich bemüssigt sah, immer mehr nach dem Fenster zurückzuweichen. Karl, dem es heiss war, öffnete jenes, und setzte das Gespräch lebhaft fort; bis er plötzlich sah, dass Osiander vor Erstarrung kaum mehr reden konnte. Der König lachte: "er sei noch kein rechter Schwede"; schloss aber das Fenster" (Schott). — Sitt första intryck af Hjellen, då han i Krakau såg honom allraförsta gången, hos Stenbøek (af hvilken han var inbjuden till aftonmåltid), har Osiander beskrefvit så: "Eben sassen wir beim Abendessen, als ein Fremder eintrat, von ansehnlicher Gestalt, schöngewölbter Stirne, sanftem Gesichtsausdruck, grossen blauen Augen, kurzen auf-

i Stralsund mer och mer snarlikt en ny Kalabalik. Förgäfves öfverträffade (om möjligt) både Carl och hans folk sig sjelfva i tapperhet; förgäfves stridde borgerskapet, obekymradt om sina redan mestadels till grushögar förvandlade hus, lika modigt som hans soldater; förgäfves stupade på Rügen, vid hans försök att öfverrumpla Fursten af Anhalt Dessau, de trofaste vännerna Grothusen och Dahldorf; förgäfves, kort derefter, likaledes vid hans sida, densamme Düring, som, på ridten från Turkiet, ensam hade mäktat följa honom. De från alla håll omhvarfvande fiendernas materiella och numerära öfvermakt var alltför ofantlig. Liksom Eldens andar hade nödgat honom ut ur hans lilla palats vid Varnitza, uppreste sig nu emot honom Vattnets. Desse lättade fiendens inträngande vid strandsidan åt Franken-Thor*), och voro sedan nära, att, under öfverfarten från Stralsund till Trelleborg, försänka honom i hafsdjupet.

Dock — på Sveriges jord satte han sin fot; vid Stafsten, i Trelleborgs granuskap; hvarifrån han "strax samma dag red till Ystad, och in till sitt förra Kongl. Logement uti Borgmästarens hus". Huru voro ej tiderna förändrade, sedan han bodde der sist! Men ett

gerichteten Haaren, im blauen Rock, mit Reiterstiefeln und Haudegen — es war Karl, der ohne Umstände eintrat".

*) Utanför denna port visades länge (och visas kanske ännu) en sten, hvilken Carl, insvept i kappa, mången natt begagnade till lufvudgård.

elektriskt slag genomfög nationen; och ett nytt lif började röra sig. I Ystad, der han någon tid förblef, helsades han af en Deputation med det utsägligt sköna och hjertgripande, redan i andra delen af "Svenska Siare och Skalder"*) meddelade qvåde, hvori svanesångarn Frese, på sin sjukbädd, tollade alla trogna Svenskars känslor. Hit kom honom till mötes hans älskade Hedvig Sophias son, den unge Hertigen af Holstein, tryckt med djup innerlighet i hans armar; hit kom den fordne vapenbrodern Arvid Horn, nu af Carl mottagen med stränga, forskande blickar; hit, — liksom snart derefter till hans nya hoffläger i Lund, — strömmade "dagligen ifrån hela riket Herrar Generaler, Öfverstar och Officerare, Excellencer af de Kongliga Råden, högförnåma Grefvar och Grefvinnor, Herrar och Fruntimmer, Guvernörer, Landshöfdingar och Biskopar från allahanda provincier och stift, Fransyske Ambassadören **) och Drabant-Corpsen, Tyske Officerare som

*) Sid. 233—237.

**) Denne var likväl icke den Grefve de Croissy, hvilken såsom Ambassadör från Frankrike var med Carl inspärriad i Stralsund, och der stod hos honom i en gunst, liknande den, hvarmed hans Farfader hade omfattat Terlon. Med Croissy, som esomoftast var vid hans sida under belägringens faror, och ej sällan hvilade bredvid honom på hans kapp, plögade han hela timmar språka i stats- och krigs-saker, i litteratur, i theologi; vanligen på platser, som för stycke-kulor och bomber voro de mest blottställda. Ministern lät ej förmärka, att lämpligare och trefligare ställen för dessa samtal kunde finnas: han visste, att, såsom Voltaire uttrycker det,

sökte tjänst, — *in summa*: mycket främmande; deribland ock tvenne Dala-bönder, dem H. M. lät skänka hvar-dera en förgylld silfver-kannbägare, full med rent vin och socker”. Landtfolk skockades från alla orter att se Konungen; troppar sammandrogos, mönstrades, in-öfvades; krigsmusik skallade när och fjerran. De vis-serligen icke få personer i detta hvimmel, hvilkas tän-kesätt var honom afvoigt och redan gick drägtigt med den instundande "Fribets-tiden", tego, eller rättade ord, åthäfvor och offentliga handlingar efter omstän-digheterna. Den egentliga nationens sinnesstämning var dock sådan, som yttrade sig i dessa Freses verser:

Låt eld med åska åka fram,
Så firmamentet ryser:
Vårt skepp bär lika lycklig stam
Så länge solen lyser.

Låt ovän sin bestämda tid
Vårt rikets gränсор skaka:
När CARL han skaffar Sverige frid,
Så kommer allt tillbaka.

envoyer un homme à la tranchée, ou en ambassade auprès de Charles XII, c'était presque la même chose. Men så hade han ock förvärfvat sig den rättighet, som Carl gerna in-rymde åt sådana män, att säga honom rent ut sina tankar. Han dolde således allsicke, att både han, och andra, funno Hjelstens beteende, i många stycken, vidunderligen egensinnigt. Carl XII tyckte så om denna upprigtighet, att han åtskilliga gånger ropade honom till sig med de orden: *veni, veni, male-dicamus de rege.* — Bland de utlänningar, som gingo i hans tjänst, voro äfven Folard och Theodor v. Neuhoff (se-dermera Konungen af Corsika).

Rätt så! far fort, vår Unders-Kung,
Dit Gud din vilja leder!
Den, som dig rådfört späd och ung,
Ännu sin arm utbreder.

Vi följa med, hvar på sttt sätt,
Vårt glada echo klingar;
Ty kärlek gör oss vägen lätt,
Och trohet skaffar vingar *).

De åtgärder, som nu vidtogos, de nya bördor, som deraf uppkommo, kändes tvifvelsutana tunga och tryckande: men flertalet af de bärande uthärdade viligt; lifvadt genom nya solstrålar af hopp, och genom närvaron af Konungens personliga föredöme **). Dessutom var, numera, ingen hederlig fred åtkomlig på andra villkor.

*) Jemför härmed Freses "Echo å Sveriges Fröjdeväden" ("Svenska Siare och Skalder", D. II sidd. 252-253). Hvad man tänkte om Konungens både in- och utländska fiender, är här synbart: t. ex. i dessa ord:

Man länge allmänt hört af etter-tungor tuggas,
Att Svenske Gideon "sin ögon lagt igen."
Af edra ögnahvarf lär sömnen nu snart gnuggas,
J, olycks-fåglar J, och samvetshårde män!
Ty fåfängt, fåfängt nu J anlagt all er möda;
Gud vare evigt lof! Kung Carl — han lefver än.

***) Det heter derom hos Voltaire: "*Il croyait que tous ses sujets n'étaient nés que pour le suivre à la guerre, et il les avait accoutumés à le croire aussi. Le peuple, accablé d'exactions, se fût révolté sous tout autre roi; mais le paysan le plus malheureux de la Suède savait, que son maître menait une vie encor plus dure et plus frugale que lui. Ainsi tout se soumettait sans murmure à des rigueurs, que le roi endurait le premier.*"

Vid residenset i Lund såg det ock ut derefter. Carl fortsatte der, i det hela oförändradt, sin fältlefnad. Han gaf sina audienser helst kl. 2 och 3 på morgonstunderna; arbetade i sitt cancelli; red ut, liksom förr med den lille Prinsen, så nu med den unge Systersonen; öfvade sin nya här och sin ridderliga, nu till "Lifsquadron" förvandlade Drabant-corps; samt uppfriskade sig då och då med någon liten hals- eller fot-brytande lifsfara, — så att Hof-Chirurgen Rolfus ännu engång måste anlitas. Väl lät han, enligt Hultmans berättelse, "till sitt högqvarter kostligen uppreparera Professor Hegarts hus, med dervarande stora trädgård" *) (o. s. v.): men balernas, maskeradernas, de praktfulla decorationernas, de prunkande tafflarnes, Pomonas och Bacchanternas dagar voro icke mer. Antecknad är, att i Konungens boning ännu syntes taflof af stort värde; föröfrigt skimrade rummen endast af "allehanda dyra och kostbara gevär". Man spisade på, man drack utur — jern: Polhem, som vid denna tid ankom till Lund med Swedenborg i sällskap, hade deraf åt det nordiska kämpahofvet förfärdigat en service, som passade till dess och tidens omständigheter **). Men vid den tarfliga taffeln, i de vapenfyllda

*) Förmodligen efter sin "egen grundritning": så hade han byggt sitt palats vid Varnitza.

***) "Polhammar förfärdigade några bläck- och förtenta jern-servicer, som bestodo af större och mindre fat, tallrikar, skedar, knifvar, gafflar, olje- och ättike-pottor, sockerdosor, ljusstakar och saxar, större och mindre dricksbägare; och sedan han det allt uti H. Mits stora matsal burit, befalle H. M.

maken, sågos nu omkring Konungen ej blott krigare, statsmän, personer af rikets högsta värdigheter. Äfven utmärkta Lärde, från Lund och annorstädes, hörde der till ordningen för dagen, och hedrades med den nådigaste mottagning. Han lånade böcker från Universitetets Bibliothek; — bland andra (betydningsfullt nog) Pfeiffers "Anti-Melancholia"; — och föregick häruti sina kämpar med ett exempel, som följdes*). Ofta besökte han Professorernes föreläsningar, tal och disputationer, visade sig älska samtal med snillrika litteratörer och vetenskapsmän, och förrådde dels interesse för ämnen, hvilka desse trott vara honom tillgiltiga, dels — i samma ämnen — jemväl kunskaper, lika oförmodade. Vi äga derom enhälliga vittnesbörd af just dessa män sjelfva: bland hvilka må nämnas en Rydelius, en Rudbeck (den Yngre), en Svedberg, en Hjärke, en von Heyn; Polhem och Swedenborg äro redan nämnda. Särdeles var han af Rydelii föreläsningar en flitig åhörare. Till denne värtalige filosof (som ock hade med en skaldesång firat Stanislai

Hr Baron och Hofmarskalken detta allt till mig leverera; då detsamma, ifrån d. 1 Juni 1717, uppå H. M:ts taffel dukades och brukades". Denna service medfördes äfven, genom Hultman, — som nu erhöll "i nåder" Köke-mästare-titel, — till Norrige. Blott till Christinehamn, till mötet med Ulrika Eleonora och Stockholms-hofvet, lät Carl den icke medfölja.

*) Desse (såsom Fältmarskalken Gyllenstjerna, Krigsrådet Reuterholm o. s. v.) lånade helst sagorna om Thorsten Vikingsson, Rolf, Herröd och Bose m. fl. Svågern, Prins Fredrik, lånade likväl för sin räkning "*le parfait Capitaine*".

Kröning, och med en annan hans egen hemkomst 1715), ställde han engång, vid utgåendet ur hans hörsal, den fråga: om ej "äfvén på vårt svenska modersmål någonting Philosophiskt kunde föredragas och utgifvas"? Frågan beledsagades af en konungslig önskan; och svaret gafs genom Rydelii berömda, redan 1718 tryckta, "Förnufts-Öfningar". Med honom, med Hjärne, med von Heyn talade han gerna i Physiologi och Psychologi; ja! hos Lagerbring och Wieselgren finnes aftryckt en liten uppsats, som Konungen egenhändigt, i anledning af dessa samtal, författat. Den har i sitt hela ett slags theosophiskt-physikalisk karakter, märkvärdig i afseende så väl på författarens eget inre, som på rigtningen af hans speculativa sympathier och på arten af de inflytelser han mottagit. Lika märkliga äro underrättelserna om hans trägna umgänge med Polhem och Swedenborg, dem han bägge, uppgörande i deras samråd stora mechaniska riks-företag (t. ex. Göta Canal), äfvén gynnade med högsta enskilda bevågenhet, och ville genom släktskapsband ännu innerligare sins emellan förena *). Ett bref från den sistnämnde till Nordberg, infördt i sednare delen af dennes historiska verk, har åt efterverlden bevarat desse mäns förundran, öfver hans mechaniska, matematiska, aritmetiska snillegåfvor; öfver hans skarpsinniga, hela

*) Konungen ville, att Polhem skulle gifva Swedenborg sin dotter till äkta. Både Polhem och Swedenborg samtyckte; men flickan hade redan bortskänkt sitt hjerta åt en annan.

vårt vanliga räknesätt omskapande uppfinning af en *calculus novus sexagenarius*, den han med yttersta klarhet sjelf på ett ark uppsatte; samt i allmänhet öfver den upptäckt, att hans egenskaper syntes bebåda jemväl för Vetenskaperna en den skönaste framtid. Detta Swedenborgs utlåtande, hvilket vi ärnna i sin helhet meddela efteråt såsom bilaga, lyktar med följande ord: "Jag kunde intet annat än erkänna honom för en Herre af större djupsinnighet och penetration, än någon sig det kunnat eller kan föreställa; och att han ville och kunde ock härutinnan ibland sina undersåtare vara eller förblifva den förnämste, — åtminstone så snart som någon annan bekomma den *laurum*, som de Lärde eftersträfva. Det gaf mig ock tillfälle att tänka och tro, att han i allt öfrigt måst äga större förstånd, än han lät utvärtens förspörja; helst som han i allt sitt umgänge visade, att han höll för nedrigt att göra sig *air* och visa någon mine af högt och lärdt, för dem, som ansågo (och ännu anse) det superficiella och utvärtens för klokt, men det reella och invärtens för oklokt. Han betygade ock all nåd och ömhet för allom dem, som han fann vara ämnen, att bringa sig till någon fullkomlighet i en nyttig *science*. Så att, om den Högste Gudens nådiga försyn varit, att han i frid och ro fått styra sitt rike, hade han förmodeligen bragt Studier och Sciencer i högre grad och större flor, än de i Sveriges rike tillförene varit, eller hädanefters förmodas att

komma; då han, i egen person, tycktes likasom sjelf hafva lust, att sätta sig i spetsen för den Lärda Trouppen, och uppmuntra hvar och en med egen insigt, att bringa sig upp nog högt deruti, för att kunna erkännas hafva inlagt någon merit och förtjent beröm".

Icke heller hade Vitterheten — särskildt betraktad — härvid blifvit lottlös. Redan hans till Rydelius yttrade önskan intygar det. På hans bord lågo, bredvid Svedbergs "Schibboleth, eller Svenska Språkets rykt och rigtighet", Triewalds "Satirer". För den förre förklarade han sig vara "mycket öm om modersmålet, samt att man borde undfly alla främmande ord, tala och skrifva ren Svenska", och gillade lifligt Svedbergs nit, att Sveriges ungdom, "som så många penningar på främmande språk bekostade, skulle ock sitt eget ädla språk utaf grunden lära". Han jmförde Svedbergs satser med Hjärnes; Svedberg fick låna Konungens eget exemplar af denne sin motståndares "*Orthographia Svecana* i Samtal", med tillåtelse, att från universitetets katheder vederlägga både Hjärne och alla, som ville på hans Schibboleth opponera; hvilket han, i ett svenskt program, uppmånade dem att försöka den 4 Jan. 1718, "emedan han nu är hitkommen, ther Konungen och the kloke män äro församlade". Af Triewalds dakter fann Carl sig så road, att författaren belöntes med en särskild nådeskänk. Sannolikt underskref han ock denua Triewalds utlåtelse af allt hjerta:

En Alexanders bild, bör en Apelles måla;
 Augusti ros kan ej en bönhas-penna tåla:
 Men narrar, till Ditt pris, mer verser ha förgjort,
 Än, CAROL! för ditt svärd man Saxar falla sport.

Dock fann honom äfven den lyriska sångdikten ej känslolös. Wervings Arier öfver hans "Victorier", under hans frånvaro afsjungna i Kongl. Capellet, hade behagat honom; gerna såg han sig, vid sin hemkomst, hyllad af den älskvärde Frese; och de tvenne Gyllenborgarne, hvilkas lofqväden åtföljde hans bana från Narva intill Fredrikshall, stodo i hans synnerliga ynnest. Det var Olof Gyllenborg, som vid hans hof invigde det så bedröfligt lyktande året 1718 med en "Nyårs-Lyckönskan", hvars glädtiga slut-vändning allmänt prisades:

Ert hjeltemod, det har odödligt minne vunnit,
 Ej genom Lyckans gunst, men genom stort besvär;
 Er dygd har högre gått, än någons önskan hunnit:
 Ty vet jag intet, hvad som mer att önska är.
 Dock önskar jag: att, som Er världen måste kalla
 En ojemförlig Kung, i nåd, i vett, i strid, —
 Ert läger må i krig bli makalöst bland alla,
 Men att Ert läger ej blir makalöst i frid.

Kanske torde här ej böra nämnas, att han af en dvärg, kallad Luxenburg (tillhörig hans Fältmarskalk Mörner), lät sig esomoftast föresjungas "fransyska och italienska Visor": dock synes äfven deruti hans sinne för poesi vara yppadt. — Mellertid har man påstått, att åtminstone för Sveriges poesi voro hans egenskaper och öden alldeles ofruktbara. Han besöngs, heter det, endast af släta rimmare. Gyllenborgarnes qväden, och

framför alla Freses, intyga motsatsen. Och för hvilken, som har i bröstet ett svenskt hjerta, bör den herrliga, af hans ännu friska minne framkallade Visan om "Malcom Sinclair" vara obekant?

I Christinehamn, der han af sitt sista lefnads-år tillbragte några veckor med System Ulrika Eleonora och hennes hof, syntes äfven den fordna lusten för fruntimmers umgänge, sällskapslekar och dans återvakna. Den medelpunkt i dessa nöjen, som Hedvig Sophia hade varit, var nu — för honom — hennes Son. Aftnarne voro åt dem egnade. Det är antecknadt, att Konungen sjelf deltog i lekarne: men att der ofta gick något hårdhändt till; så att damerna, ja sjelfva Prinsessan, stundom fingo hålla till godo blånader på sina vackra armar och händer. Sammanlägga vi detta med de mångfaldiga (af Dalin berättade) upptåg, som han i Lund, i Strömstad, vid Fredrikshall, ännu i tranchéen dagen före sin död, tillät sig med dvärgen Luxenburg: så tyckes deraf, att han, om han än (såsom Geijer sagt) gick sitt öde till mötes med förkänslan af en "slutad lefnad", likväl mäktade dölja den under ett utvärtes, som mer än någonsin påminte om hans ynglingstid. — Det vissa är, att hans lefnad var slutad. Hans sista resor och händelser, i Göta Rikes vestliga landskaper, förete, äfvensom lägret vid Fredrikshall, åtskilliga ytterligare drag af en art, hvarvid man dröjer med ett sorgligt nöje. Men snart kom morgonen af den Söndag, som blef